

Pelätin ja rastas

RAUHANKASVATUS-
INSTITUUTTI

Ohjaajalle

Ohjaajan kannalta materiaali on tehty mahdollisimman helpoksi toteuttaa. Esimerkiksi prosessidraama etenee siten, että ohjaaja lukee tarinaa, välillä ohjaten lyhyitä draamaharjoituksia, välillä ollen itse roolissa. Rooliin ei tarvita muuta kuin hattu roolimerkiksi. Muita erityisiä tarvikkeita, taitoja tai valmisteluita ei tarvita. Tärkein tehtävä ohjaajalle on luoda turvallinen, luottamuksellinen ja hyväksyvä ilmapiiri, jossa lapset voivat rohkeasti pohtia ja jakaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan tarinan teemoihin liittyen.

Pelätin ja rastas -materiaali koostuu kahdesta työpajasta. Ensimmäinen työpaja keskittyy prosessidraamaan ja jälkimmäisessä on mahdollista syventää luettua tarinaa erilaisilla draamaharjoituksilla:

- Työpaja 1. Pelätin ja rastas:
Prosessidraama
- Työpaja 2. Pelätin ja rastas:
Tarina ja draamaharjoituksia 1.-3.-luokkalaisille

Lopuksi vielä ihmisoikeuskasvatusoppaan Compasiton (s. 51) ohje tilan ja äänen antamisesta tasavertaisesti kaikille lapsille:

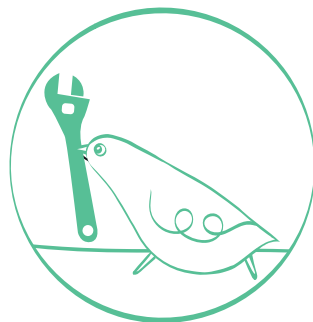
Toteuta itse sitä syrjimättömyyden periaatetta, jota opetat näiden harjoitusten myötä lapsille. Tiedosta, että hyvistä aikomuksista huolimatta me kaikki heijastamme oman kulttuurimme ennakkoluuloja. Nämä ennako-oletukset ja stereotyyppit koskevat usein etenkin sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tutkimukset osoittavat että useimmat opettajat antavat tahtomattaan ja tiedostamattaan enemmän huomiota ja rohkaisua pojille kuin tytöille. Näe siis erityistä vaivaa varmistaaksesi, että tytöt osallistuvat täysipainoisesti harjoituksen kaikkiin osioihin. Jos tarpeen, harrasta "positiivista syrjintää".

Työpaja 1. Pelätin ja rastas -prosessidraama

Pelätin ja rastas on prosessidraama, joka on tehty Katri Tapolan kirjoittaman ja Alessandro Pelliccionin kuvittaman samannimisen tarinan pohjalta. Se on syntynyt draamapedagogi Katja Lehtolan suunnittelemana ja hioutunut lopulliseen muotoonsa Katja Lehtolan ja oululaisen Merikosken päiväkodin eskariryhmään kuuluvien lasten kanssa käytännössä kokeillen, testaten ja draaman maailmaan eläytyen.

Pelätin ja rastas vie osallistujat seikkailemaan, kuvittelemaan ja eläytymään jännittävän tarinan matkassa! Lapset pääsevät kokeilemaan eri rooleja, tutkimaan erilaisia tunteita ja ilmaisutapoja sekä harjoittelemaan toiminnallisin, elämyksellisin keinoin tärkeitä rauhankasvatuksellisia tavoitteita!

Merikosken eskarilaisten palaute ja heidän kokemuksensa Pelätin ja rastas-prosessidraamasta olivat hyvin innostuneita ja inspiroivia. Tarinaan ja toiminnallisiin draamaharjoituksiin osallistuivat suurella innolla mukaan myös ryhmän lapset, joilla ei ole vielä kovin paljoa suomen kielen taitoa.

Eskarilaisten terveiset:

“Mulla jäi tästä mieleen, että on tärkeää pyytää anteeksi.”

“Mulle jäi mieleen ne rohkeudet, ne asennot mitä tehtiin, kun ne oli niin hienoja!”

Iloisia yhteisiä draamaelämyksiä toivottaa Rauhankasvatusinstituutti!

OHJAAJALLE:

Tämän draaman tavoitteet eli mihin kysymyksiin rauhankasvatus kiteytyy pienten päiväkotikäisten ja alkuopetusikäisten arjessa:

- Miltä rohkeus tuntuu? Entä pelko tai suru?
- Jos huomaan, että jotakin lasta kiusataan tai joku tarvitsee apua, mistä löydän rohkeutta puuttua tilanteeseen?
- Mitä teen silloin kun huomaan, että joku jää tai on jätetty ryhmän ulkopuolelle? Miltä se tuntuu, kun ei pääse mukaan?
- Mitä sille voi tehdä?
- Miten riitoja voi ratkaista? Miten sovitaan asioista yhteisesti?
- Minä olen erityinen ja tärkeä, sinä olet erityinen ja tärkeä. Me kaikki olemme yhdessä erityisiä ja tärkeitä. Jokaisen on tärkeää voida olla oma itsensä ja arvostettu juuri omanlaisenaan!

Valmistelut: Tarvitsette tilan, jossa voitte liikkua. Esimerkiksi liikuntasali toimii tähän hyvin. Ohjaaja tarvitsee hatun, jota käyttää roolimerkinään ollessaan pelättimen roolissa. Kuuma tuoliharjoitusta varten tarvitsette tuolin. Ohjaaja tarvitsee myös nämä prosessidraamaohjeet, joista voi lukea tarinaa ja seurata draamaharjoitusten ohjeita eri vaiheissa.

Pelätin ja rastas: Tarina ja ohjeet

Johdanto:

Johdantovaiheessa tehdään draamasopimus. Draamasopimuksella luodaan yhteiset pelisäännöt ja kutsutaan lapset luomaan yhteistä tarinaa.

Pyydä lapset istumaan piiriin niin, että jokainen näkee toisensa.

Aloita kertomalla esimerkiksi näin:

Lähdemme kohta leikkimään yhdessä Pelätin ja rastas -satua draaman keinoin. Minä kerron teille tarinaa ja pääsemme kokeilemaan eri rooleja. Roolissa ei toimita niin kuin itse käyttäytyisit, vaan silloin saa kokeilla miltä tuntuu olla joku muu. Kun minä laitan hatun päähäni, leikin pelätintä ja kun otan sen pois, olen taas oma itseni. Hattu on siis roolimerkkini.

Lähdetään nyt yhdessä tutkimaan, miten eri tunteet näkyvät ja tuntuvat omassa ja toisten kehossa sekä mistä löytyy rohkeus.

Aloitetaan kerronnalla:

Olipa kerran maa. Kun maahan laittoi siemenen, siitä kasvoi kukkia, kasveja ja viljaa. Niin käy kun panee siemenen multa. Siemen itää. Aivan kuin ajatus, joka itää päässä. Maasta riitti lapsille, mummoille, linnuille ja lampaille. Siitä riitti omille ja naapureille. Maa oli hyvä. Tuuli silitti maata ja ruoho keinui. Hiiret rapsivat teilleen ja jänikset heittivät kärrynpyörää.

Äänimaisema:

Pyydä lapsia laittamaan silmät kiinni.

Ohjeista: Kokeillaan tehdä yhdessä maan ääniä. Miltä kuulostaa tuuli? Entä siementen itäminen tai ruohon keinunta? Millaisia ääniä kuuluu hiiristä ja jäniksistä? Mitä muuta kuultavaa hyvässä maassa voi olla?

Kerronta jatkuu:

Eräänä päivänä maa sai uuden omistajan. Hän halusi hallita maata yksin ja pystytti aidat sekä pelättimen, joka sai tehtäväkseen ajaa vieraat pois.

Kerronta jatkuu, Pelätin roolissa (laita hattu päähän roolimerkiksi, rooli voi näkyä myös kehossa ja äänessä):

Olin tottunut tottelemaan, olin arka enkä uskaltanut kuunnella omia ajatuksia. Hui miten pelottavia ne ovatkaan! Niinpä minä tein mitä käskettiin. Linnut olivat kuulemma pahimpia, niiden laulusta piti tehdä loppu.

Kerronta jatkuu:

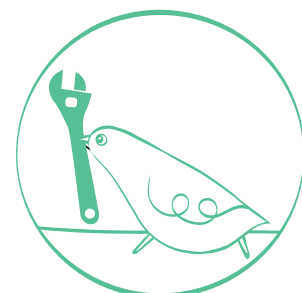
Linnuilla oli pesä maanomistajan rajapuussa, mutta ne eivät rajoista piitanneet, eivätkä pelänneet pelätintä. Ne lehahtivat pelättimen olalle istumaan ja jatkoivat lauluaan. ”Lintu tuntee tuulen suunnan, lintu siivet levittää. Viuhkat, sulat, höyhenet, helminauhat, hepenet.”

Vapaat linnut:

1. Ohjeista lapset nousemaan ylös omalla paikallaan.
2. Ota taikapölyä näkymättömästä pussista tai taskustasi. Lapset saavat astua linnun rooliin taikapölyn avulla.
3. Ohjeista: Kun puhallan sinun hartioillesi taikapölyä, sinusta tulee tämän tarinan lintu ja pääset liikkumaan lintuna tässä tilassa. Millaista on sinun vapaa ja iloinen liikkeesi? Mikä sinusta tuntuu hyvältä? Jokaisella on oma tapansa liikkua ja kaikki eri tavat ovat yhtä hienoja!
4. Roolin tiputus tapahtuu lopuksi pyyhkimällä taikapöly pois.

Rohkeuspatsas:

1. Pyydä lapset takaisin piiriin.
2. Ohjeista: Jokainen saa omalla paikallaan tehdä itsestään patsaan, jonka aiheena on rohkeus. Patsas voi esittää sinua itseäsi tai vaikkapa jotain rohkeaa eläintä.
3. Patsaat tehdään ensin silmät kiinni. Kun patsaasi on valmis, pysy asennossasi ja avaa silmät. Katsotaan varovasti muuta kehoa liikuttamatta minkälaisia rohkeusasetoja toiset lapset ovat keksineet.
4. Lopuksi patsaat ravistellaan kehosta pois.
5. Pyydä lapset istumaan takaisin piiriin omalle paikalleen. Kokeilkaa missä kohtaa kehoa rohkeus asuu ja keskustelkaa miten sen voisi tarpeen tulleen löytää.

Kerronta jatkuu:

Pelätin muisti tehtävänsä. Laulusta piti tehdä loppu ja lintujen pesä oli hajotettava. Pelätin tarttui haravaan, pudotti pesän puusta ja rikkoi sen. Tuli hiljaista.

Hiljaisuuden keskeltä kuului puun oksalta pientä ääntä. Linnunpoikaset olivat nyt kodittomia, mutta naapuripesän emo otti kodittomat siipiensä suojaan. Sitten ne muuttivat yhdessä talven alta pois.

Talvesta tuli kylmä ja kova. Maanomistaja pilkkoi puun polttopuuksi takkaan, mutta pelätin paleli pellolla yksin. Maanomistaja oli käskenyt pitää eläimet poissa ja häätää lapset leikkimästä. Pelätin oli yksin, muisteli lintujen laulua ja laulu lämmitti sitä.

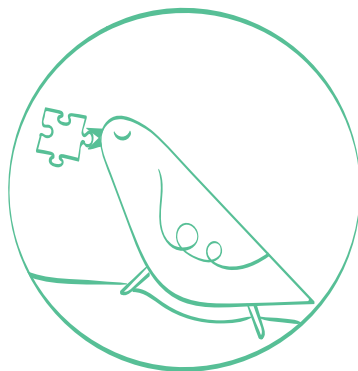
Pelätin kuunteli itseään ja pelkäsi tehneensä väärin. Se kutsui jänikset luokseen, kaivoi niille ruokaa lumen alta ja antoi viimeisen porkkanan lumiukolle nenäksi. Kiitokseksi se kuuli lasten naurun.

Pitkän talven jälkeen tuli kevät ja maanomistaja komensi pelätintä vartioimaan orastavaa satoa; erityisesti linnut piti pitää poissa. Mutta vaikka käsky oli kova, pelätin ei nostanut haravaa tanaan.

Pelätin näki muuttolintujen palaavan. Linnunpojat olivat kasvaneet ja voimistuneet. Ne olivat matkallaan oppineet sata kieltä. Niillä oli maapallolla monta kotimaata. Ne kertoivat kuulumisia ja lauloivat lujaa. Nokassaan ne toivat tuomisia ja kylvivät siemeniä vanhan pesäpuun muistolle.

Pelätin tarttui haravaan, tunsu ajatuksen itävän ja ryhtyi kylvötyöhön yhdessä lintujen kanssa. Se löysi oman tahdon ja siitä syntyi ilo. Maanomistaja huusi, mutta pelätin ei totellut. Pelätin kylvi yhdessä lintujen kanssa. Se näki kukkien kasvavan. Hiiretkin palasivat posket pullollaan.

Pian pelätin tunsu pesän, joka oli lämmin ja luja: pesä oli sen olkapäällä! Ja se näki uudet poikaset, jotka kuoriutuivat ja oppivat laulamaan.

Kuuma tuoli -harjoitus:

1. Ohjeista: Kun istun tällä tuolilla, minulta (Pelättimen roolissa) voi kysyä kysymyksiä äsken kuultuihin tapahtumiin liittyen.
2. Anna tarvittaessa apukysymyksiä: Voitte selvittää mitä tapahtui? Mitä pelätin ajatteli talven aikana?
3. Laita hattu päähäsi ja eläydy Pelättimen rooliin. Istu tuoliin ja anna lasten kysyä kysymyksiä.
4. Voit Pelättimenä kertoa myös omasta arkuudestasi esimerkiksi näin:

Talven aikana yksin miettiessäni huomasin iloitsevani linnuista ja ymmärsin, että itse ajattelen ja tunnen toisin kuin maanomistaja. Huomasin tehneeni väärin ja vaikka se tuntui hankalalta, iloitsin kuitenkin siitä että olin löytänyt oman tahdon, sen mitä ihan itse ajattelin.

5. Tule pois tuolista ja haastattele vielä lopuksi lapsia pelättimen roolissa:
 - Onko teille käynyt koskaan niin että olette tehneet jotakin hölmöä kun joku toinen/kaveri käski ja jälkeenpäin on kaduttanut?
 - Mitä silloin voi tehdä?
 - Mitä neuvoisitte minua pelätintä tekemään nyt?

Kerronta jatkuu:

(Tässä kohtaa kannattaa linkittää tarina lasten sanomisiin. Jos lapset esimerkiksi neuvoivat äskeisessä harjoituksessa pelätintä pyytämään anteeksi, ota se tässä kohtaa uudelleen esiin: "Alkoi tapahtua ihan niinkuin te pelätintä neuvoitte...")

Pelätin puhui ensi kertaa. Sillä oli sisällään paljon sanottavaa. Se opetteli uusia sanoja.
-Anteeksi, se pyysi linnuilta. -Kiitos! se sanoi. Maanomistaja katsoi hiljaa kohti.

Peloton pelätin kertoi maanomistajalle: -Olipa kerran maa. Maa oli hyvä. Kun maahan laitto siemenen, siitä kasvoi aina jotain. Niin käy kun panee siemenen multaan. Siemen itää. Aivan kuin ajatus, joka itää päässä.

Näkymätön lintu:

1. Ota ilmasta varovasti käsiesi suojaan näkymätön lintu.
2. Ohjeista: Mietitään yhdessä millaisessa maassa kaikkien olisi hyvä olla. Millainen on hyvä koti/eskari/koulu? Mikä on hyvää ja tärkeää näissä lasten omista paikoissa?
3. Laita lintu kiertämään piirissä ja jokainen lapsi saa sanoa sille jonkin hyvän asian.
4. Päästetään lopuksi lintu ilmaan.

Purku: Tässä on kaksi yhteenkokoavaa tehtävää prosessidraaman loppuksi, joista voit valita toisen tai tehdä molemmat.

Peukutus -tehtävä:

1. Pyydä lapsia istumaan omalla paikallaan ja ottamaan peukalon esille.
2. Ohjeista: Minulla on kysymyksiä, joihin te voitte vastata peukalollanne. Peukku ylös tarkoittaa kyllä, peukku alas ei ja peukku keskellä en tiedä. Kuten sadun pelättimenkin kohdalla, on tässäkin tärkeää että jokainen miettii ihan itse mitä ajattelee.
3. Esitä muutama kysymys/väite, johon lapset saavat vastata peukalollaan. Poimi aiheita lasten esille tuomista tärkeistä teemoista.

Esimerkkikysymyksiä/väitteitä:

”Tykkäsin leikkiä tätä leikkiä.”

”Minusta on joskus tuntunut samalta kuin vapaista rohkeista linnuista.”

”Minulle on joskus käynyt kuten pelättimelle, että kaveri on käskenyt tekemään jotakin mitä oikeasti en halunnut tehdä.”

”Minua on joskus pelottanut.”

”Minä, kuten pelätinkin, olen rohkaissut mieleni jossakin tilanteessa, jossa minua pelotti.”

”Minusta on helppoa pyytää anteeksi.”

”Haluaisin leikkiä tällaisia leikkejä uudestaan.”

Hetken merkitseminen:

1. Käy lyhyesti läpi, mitä tehtiin.
2. Pyydä sitten lapsia muistelemaan jokin hetki, joka jäi erityisesti mieleen.
3. Pyydä jokaista lasta menemään tilassa siihen paikkaan, jossa oli tuon hetken aikana. Halukkaat voivat kertoa toisille, mitä tuossa kohdassa tapahtui.

Anna tilaa purkuharjoituksista heräävälle keskustelulle ja kuunnelkaa rauhassa toistenne kokemuksia ja mielipiteitä arvottamatta niitä. Kiitä loppuksi lapsia heidän rohkeudestaan kertoa näissä harjoituksissa heidän oma mielipiteensä ja keskustella yhdessä toisia kuunnellen. Rohkaise heitä toimimaan jatkossakin niin.

Jatkoharjoituksia

Jos teillä on mahdollisuus jatkaa ja syventyä Pelätin ja rastas -tarinan teemojen parissa pidempään, kannattaa poimia tästä muutama ryhmäänne sopiva jatkoharjoitus!

Meidän puu:

Millaisessa maassa/päiväkodissa/eskarissa/koulussa on kaikkien hyvä olla? Linnulle sanotut asiat kirjoitetaan puiden lehtiin erivärisille papereille ja puu laitetaan näkyville oman tilan seinälle.

Kaksi patsasta (kehollinen tunneilmaisun harjoitus):

Muovailkaa pareittain kaksi patsasta. Kumpikin lapsi on vuorollaan savea ja muotoilija. Ensimmäinen patsas esittää pelätintä silloin kun se oli arka ja totteli maanomistajaa. Toinen patsas esittää pelätintä sen jälkeen kun se oli löytänyt oman tahdon, tuntenut iloa ja oppinut puhumaan. Miten tunteet näkyvät kehossa? Katsotaan patsaat yhdessä läpi jokainen pari vuorollaan.

Rohkeusloitsu:

Tehkää ryhmän yhteinen loitsu jolla rohkeutta voi kutsua tarvittaessa luokseen. Jokainen lapsi saa miettiä oman rohkeussanan, äänen tai eleen, jotka yhdistetään ja tarvittaessa kirjoitetaan ylös yhteiseksi loitsuksi. Lapset voivat tehdä myös jokainen oman pienen loitsunsa, jossa voi yhdistellä eri tavoin sanoja, ääniä ja eleitä.

Heitä tunne (tunneilmaisun harjoitus):

Istukaa piirissä. Ohjaaja nappaa ilmasta ilmeen, jonka hän pyyhkäisee kasvoilleen. Katsottuaan hetken ympärilleen tällä ilmeellä hän pyyhkäisee tunteen pois kasvoiltaan ja heittää sen jollekin piirissä olevalle lapselle. Tämä pukee ilmeen vuorostaan omille kasvoilleen ja heittää sen eteenpäin. Tunne kiertää lapselta toiselle, kunnes ohjaaja ottaa sen käteensä, laittaa taskuunsa ja nappaa ilmasta uuden tunteen. Tähän tarinaan sopivia tunteita ovat esimerkiksi ilo, suru, pelko ja rohkeus.

Sadutus:

Saduta lapsia aiheesta rohkeus: Saduttamisessa tärkeää on lasten ajatusten tarkka kuuntelu ja kirjaaminen. Sadutusohjeet löydät esimerkiksi Maailmankoulun nettisivuilta. Voitte myös keksiä yhteisen sadun. Apuna voi käyttää klassista satukaavaa: Olipa kerran... Joka päivä... Kunnes eräänä päivänä... Siitä lähtien...

Työpaja 2.

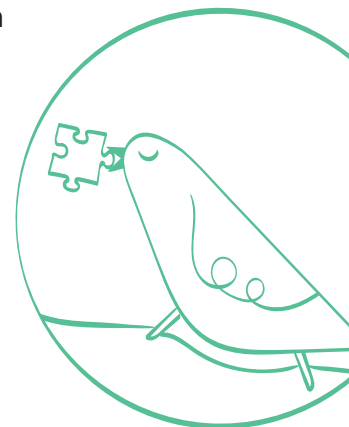
Pelätin ja rastas: Tarina ja draama-harjoituksia 1.-3.-luokkalaaisille

1. Lue Pelätin ja rastas -satu ääneen oppilaille.
2. Valitse ryhmällemme sopivat draamaharjoitukset alta.
3. Ohjaa lopuksi Janalla -harjoitus, jossa kootaan tarinan teemat ja osallistujien kokemukset yhteen.

Rooli seinälle:

Tässä harjoituksessa syvennetään tarinan päähenkilöön, pelättimeen, liittyviä ja tähän vaikuttavia asioita.

- Piirrä pelättimen ääriviivat isolle paperille tai taululle.
- Oppilaat voivat käydä vuorollaan lisäämässä kirjoittaen ja piirtäen pelättimen luonteen piirteitä, hänen näkemyksiään eri asioista ja häneen vaikuttavia ympäristöön liittyviä asioita ja henkilöitä.

Still-kuvat:

1. Jaa lapset 4-5 hengen ryhmiin.

2. Ohjeista: Valitkaa ryhmässänne jokin tilanne tarinasta, joka jäi erityisesti mieleen. Joka-inen ryhmä harjoittelee ja esittää pysäytetyn tilannekuvan tarinasta. Kuva tehdään ilman ääntä, pelkästään näytellen.

3. Vaihtoehtoinen tapa: Kuvilla voidaan esimerkiksi käydä tiivistetysti läpi tarinan juoni siten, että yhdessä valitaan tarinasta kolme tai neljä olennaista hetkeä ja jaetaan jokaiselle ryhmälle yksi näistä hetkistä esitettäväksi. Ryhmät esittävät ne muille tarinan mukaisessa järjestyksessä pysäytettyinä still-kuvina.

4. Still-kuvien ohjaus:

- Kuviin voidaan lisätä myös äänet. Kun ohjaaja painaa "ääninapista", lapsi voi kertoa ääneen esittämänsä henkilön tai asian ajatusäänet.
- Keskittykää kuvien katsomisessa pelättimen elämään ennen ja jälkeen muutoksen: Millä tavoin nämä kuvat eroavat toisistaan? Oletko sinä itse nähnyt joskus kuvien kaltaisia tilanteita? Mitä näissä tilanteissa voisi itse tehdä tai miten auttaa toisia?

Tunne kehollinen tunneilmaisun harjoitus,

tunteet: rohkeus, pelko, ilo, suru.

Rakennetaan yhdessä tai pienemmissä 4–5 lapsen ryhmissä kone, jonka osia lapset ovat.

1. Pyydä ensin yksi lapsi keskelle tilaa tekemään jonkin yksinkertaisen äänen ja liikkeen, jota hän pystyy tekemään paikallaan pysyen ja joita hän jaksaa pitää yllä jonkin aikaa. Hän muodostaa näin ensimmäisen koneenosan.
2. Kutsu oppilaita lapsi kerrallaan liittymään koneeseen, kunnes kaikki ovat mukana ja muodostavat yhden ison, monesta osasta koostuvan koneen.
3. Ohjeista koneen nyt toimimaan eri tunteilla: millainen on surullinen kone, entä iloinen, pelokas tai rauhallinen?

Omantunnon kuja:

Tässä harjoituksessa keskitytään kohtaan, jossa Pelätin pohti päätöstään sekä hänen kokemukseensa ristiriitaisista tunteista.

1. Jaa ryhmä kahteen vastakkaiseen riviin, jotka edustavat vastakkaisia mielipiteitä.
2. Ohjeista: Toinen ryhmä puhuu maanomistajan äänellä, toinen ryhmä kannustaa ajattelemaan itse. Tehtävänänne on puhua ja koettaa taivutella Pelätin omalle puolelleen. Pelättimen ei ole tarkoitus valita puolta, vaan kuunnella ja saada kokemus erilaisista häneen vaikuttavista äänistä.
3. Jokainen oppilas saa olla vuorollaan Pelätin ja kulkea hitaasti kahden ryhmän muodostaman kujan läpi ja kuunnella kahden eri ryhmän ajatuksia.
4. Loppukeskustelu piirissä. Kysy esimerkiksi: Oletteko itse olleet joskus tilanteissa joissa päätöksentekoon on vaikuttanut useita ihmisiä ja mielipiteitä? Miten olette näissä tilanteissa toimineet?

Minä olen puu:

Tässä harjoituksessa käydään läpi Pelätin ja rastas -tarinaa tehden kuvia siitä.

1. Pyydä tilan keskelle muodostamaan satukuvaan yksi lapsi kerrallaan. Ensimmäinen aloittaa: "Minä olen puu" ja tekee itsestään liikkumattoman puun.
2. Toinen lapsi liittyy kuvaan ja muodostaa itsestään jonkin kuvassa näkyvän asian. Toistetaan aina edellisen lisäämä asia: "Jos sinä olet puu, minä olen kettu puun alla". Samassa kuvassa voi olla 3-4 lasta riippuen siitä, milloin kuva näyttää tulleen valmiiksi. Sen jälkeen otetaan uusi kuva.
3. Keskustelkaa kuvista: Mitä kuvissa näkyy ja missä suhteessa kuvan hahmot ovat toisiinsa?

Purku: Janalla -harjoitus

Tässä harjoituksessa kootaan tarinan tuomat ajatukset ja kokemukset yhteen. Tehtävässä on väittämiä, joihin lapset saavat ilmaista mielipiteensä. Huomaathan, että väittämien on aidosti oltava sellaisia, ettei niihin ole olemassa oikeaa tai väärää vastausta. On tärkeää luoda jokaisen omaa mielipidettä kunnioittava ilmapiiri harjoitukseen. Huomaa myös, että kahden vastakkaisenkin väittämän kanssa voi olla samaa mieltä.

1. Tee luokkaan/liikuntasaliin näkyvä tai näkymätön viiva (esimerkiksi maalarinteipillä tai vain osoittaen että viiva kulkee seinästä seinään). Näytä missä päässä janaa on "kyllä"-puoli ja missä "ei".

2. Esitä tarinaan liittyviä väittämiä, joihin lapset ottavat kantaa asettumalla janalla kyllä-ei päiden väliin sen mukaan ovatko väittämän kanssa samaa vai eri mieltä. (Vaihtoehtoinen toteutustapa: Vastata voi myös esimerkiksi tuoleilla istuen: samaa mieltä oleva nousee seisomaan, eri mieltä oleva istuu paikallaan.)

HUOM! Kerro lapsille, että väittämiin ei ole oikeaa eikä väärää vastausta. On tärkeää kuulla jokaisen mielipide.

3. Väittämiä voivat olla esimerkiksi: "Tykkäsin tästä leikistä", "Minusta on helppoa olla rohkea", "Minusta on vaikeaa olla rohkea", "Kaverit päättävät joskus puolestani", "Minun on helppo pyytää anteeksi", "Lasten kuuluu totella aikuisia", "Aikuiset komentelevat lapsia liikaa", "Minun on joskus vaikea tietää miltä minusta tuntuu", "Minusta on joskus vaikea tietää mitä mieltä olen".

4. Anna tilaa väittämien välissä keskustelulle ja kuunnelkaa rauhassa toistenne kokemuksia ja mielipiteitä arvottamatta niitä. Kiitä lopuksi lapsia heidän rohkeudestaan kertoa näissä harjoituksissa heidän oma mielipiteensä ja keskustella yhdessä toisia kuunnellen. Rohkaise heitä toimimaan jatkossakin niin.

